

REKONSTRUKTIE VAN DE GEVANGENEMING VAN J.C.HUIJBOOM OP 13-2-1942

Als men in gedachten teruggaat naar de oorlogsjaren, is het van belang even stil te staan bij enkele achtergronden van deze verschrikkelijke tijd.

Voor mij blijft het een raadsel !! Kort na de smadelijke nederlaag van het Nederlandse leger tegen de overweldigde Duitse troepenmacht maakte een patriottisch lied grote opgang. Het lied gemaakt door Jac.v.Tol. Het was een ode aan de Nederlandse soldaten die gesneuveld waren. Het lied werd snel verboden. De zanger, Willy Derby, zat er korte tijd voor in de "Polizeigefangnis" in Scheveningen. Van Tol ondervond er geen last van. De Duitsers zagen in hem (toen terecht) een bondgenoot.

Hij stortte ook braaf een tientje voor het verjaardagsgegeschenk voor Mussert. Het was Van Tol, die voor de oorlog Louis Davids van teksten voorzag, succesvolle teksten met gebruik van Joodse woorden. Hij zag er geen kwaad in tijdens de bezetting mee te werken aan het ongelofelijke smerige, antisemitische radio-programma van Paulus de Ruijter met teksten over "die vette dikke jodenman", een parodie op het liedje "de kleine man" ook van Jac.v.Tol waarmee Davids voor de oorlog triomfen vierde. Daarvoor is van Tol terecht veroordeeld.

Tegen het einde van de oorlog maakte van Tol het prachtige lied "Als op het Leidse plein de lichtjes weer eens branden gaan", Dit lied gaf veel mensen in die tijd van verduistering, terreur en armoede een warm gevoel. Vooral een teruggrijpen naar betere tijden van vroeger, zonder bezetting.

De journalist Henk van Gelder beschrijft van Tol als "een slappe zak van een kerel" een kampioen kleinburger die met zijn talent met elke wind meedraaide en er verder geen moraal op na hield".

Vanwaar dit bovenstaand verhaal? Welnu, er waren vele lieden die het niet zo nauw namen met de moraal. Na de crisis van de jaren 30 wilden zij in deze tijd van doffe ellende er beter van worden. Verraders, zwarthandelaren, ambtenaren die op de hand van de Duitsers waren. Zo zijn er talrijke voorbeelden te noemen. Dat was de sfeer die alom aanwezig was; een sfeer van verraad en en wantrouwen.

Na de februaristaking van 1941 in Amsterdam, die met bruto geweld onderdrukt werd werd ook de toestand in Rotterdam-West er niet beter op. De angst voor Engelse bombardementen nam voortdurend toe, vooral in het havengebied van Rotterdam-West waar een rangeerterrein aan de Hudsonstraat was gelegen. Vanaf dat terrein sleepten de Wehrmachtstreinen de "gekochte goederen" "goederen" naar Duitsland.

Personeel van de Nederlandse Spoorwegen moest dit alles machteloos toezien. De spanningen binnen het korps konden soms hoog oplopen.

J.C.H. = Johannes Cornelis Huijboom 1896 - 1943

-1-

Op 5 mei 1992, Nationale Bevrijdingsdag, werd in een TV programma die avond 'n muzikale terugblik gegeven over de afgelopen oorlogsjaren.

Het lied "Als op het Leidse plein de lichtjes weer eens branden gaan" van Jac.van Tol werd op het laatste moment geschrapt wegens de foutieve instelling van de liedjesschrijver.

Kraaykamp die het liedje had moeten zingen weigerde verder aan het programma mee te werken.

Daar kwam nog bij dat steeds nieuwe rangeersders en machinisten op het Hudsonrangeerterrein dienst kwamen doen. In hoeverre waren deze nieuwkomers betrouwbaar ?!

Op 12-2-42 ging J.C.H. de nachtdienst in. Deze dienst begon om 22.00 uur. Het was bitterkoud en een harde sneeuwlaag had zich had zich vastgezet op straat die geheel verduisterd was.

Zeer moeilijk om onder deze omstandigheden je arbeid te beginnen, anderzijds ook een ideale entourage voor dieven en soortgelijk gespuis.

De dienst begon zoals in elke nacht met het indelen van de wagons naar de eindbestemmingen.

J.C.H die in die nacht plaatsvervangend chef was, ging na het opmaken van het rangeerplan de ronde doen.

Tijdens zijn controle bemerkt hij op spoor 3 aan het hek van de Hudsonstraat een wagon NS no.21073. Het was ongeveer 3.30 uur.

De wagon staat op een plaats waar hij niet behoort te staan en J.C.H. stelt vast dat de wagon is opengebrouwen.

Of hij de dieven op heterdaad heeft betrapt is niet bekend.

Achteraf is gebleken dat het vier personen zijn geweest die de wagon hebben beroofd.

De wagon bevatte sigaretten voor de Wehrmacht. De sigaretten voldeden niet aan de eisen van de "heren" en moesten worden teruggezonden richting Zevenaar.

Deze dozen met sigaretten bleken reeds te zijn overgepakt in zakken, die over het hek in de Hudsonstraat waren gegooid.

J.C.H. neemt de zakken in beslag en gaat aangifte doen bij de Politie, bureau Voorhaven-Albrechtskolk.

Tot zover lijkt alles goed te gaan maar bij de Spanjaardstraat/hoek Schiedamseweg wordt J.C.H. aangehouden door agent H. Bransz no. 939. Deze is in gezelschap van de Luchtbeschermmer De Waart.

Hier ontstaat een woordenwisseling, die op het politiebureau wordt voortgezet. Het is inmiddels 4.55 geworden.

Agent H. Bransz blijkt later een onbetrouwbare politieman te zijn, evenals de gehele bezetting van het politiebureau Voorhaven. Zij allen komen op de lijst van het verzet voor als onbetrouwbaar.

De woordwisseling loopt hoog op. J.C.H. ziet onrecht voor recht gelden en dat is iets wat hij niet kan verdragen.

In het proces-verbaal komen tal van beschuldigingen voor, die gewoon vals blijken te zijn.

De bezetters hadden een order laten uitgaan, "dat wanneer er een diefstal plaats vond van Wehrmachtsgoederen de dader(s) zo snel mogelijk gepakt dienden te worden."

Agent H. Bransz had precies gedaan wat de bezetter van hem verwachtte. Hij had immers de "dader op de vlucht" maar mooi aangehouden. En zo snel !! Dit verdiende alle lof van de bezetter !!

Wat J.C.H tot het laatste toe ook geprobeerd heeft zijn onschuld te bewijzen..., het heeft niet mogen baten.

Een onderzoek naar de ware toedracht heeft agent Bransz nooit gedaan, Alleen dat de sigaretten in de zakken afkomstig waren uit de Wehrmachtswagon.

Uit een later onderzoek (28 maart 1992) blijkt, dat het politiebureau Voorhaven/Albrechtskolk een bezetting had van N.S.B. leden en lieden die sympathiseerden met de bezetter.

Zo is het te verkiaren dat men voor de arrestatie en het vonnis van J.C.H geen interesse meer had, toen de ware daders (4 mannen) eenmaal gegrepen waren.

Men kon moeilijk 'n vergissing aan de Duiters voorleggen !!
Zij hadden toch bevel gegeven, dat er snel gehandeld moest worden!

Uit onderzoek is gebleken, dat het politiebureau Voorhaven Aelbrechstkolk bemand werd met politiek onbetrouwbare beambten. Zij woonden verspreid over de gehele stad. Zodra deze lieden van huis naar hun werk gingen, konden zij eventueel onderweg nog "nuttig werk" doen.

In het politie-archief te Rotterdam zijn twee processen-verbaal gevonden. Deze zijn weliswaar zwaar door waterschade aangetast, maar de namen Wilberts of Wilbers, Timmer of Timmers zijn daarin zij het met moeite te lezen.

Deze personen zijn later in het jaar 1942 gearresteerd wegens zwarte handel. Zij hebben toen bekend sigaretten gestolen te hebben uit een wagen, die geplaatst stond op het rangeerterrein aan de Hudsonstraat en wel in de nacht van 12 op 13 februari 1942.

Deze personen woonden resp, in de Hudsonstraat 115 en 215.

De uitvoerige Duitse processen-verbaal over deze arrestaties zijn niet meer terug te vinden.

Volgens het RIOD zullen deze papieren kort voor de bevrijding in in de haast zijn vernietigd.

Wilberts(Wilbers) en Timmer(Timmers) zijn twee van de vier personen, over wie J.C.H in een brief van 2 augustus 1942 aan zijn echtgenote vanuit de gevangenis Rd.Luttringhausen melding maakt door te schrijven : "OFSCHOON DE HOLLANDSCHE POLITIE WEET DAT IK ONSCHULDIG BEN DOET MEN NIETS AAN MIJN ZAAK !!".

J.C.H.vraagt in dezelfde brief een onderzoek in te stellen op bovengenoemde adressen in de Hudsonstraat. Dit onderzoek op deze twee adressen is ingesteld in augustus 1942 door Mvr.Huijboom en en de heer van Vugt, kollega van J.C.H. Het liep echter op niets uit.Nogmaals....., men had voor de zaak van J.C.H. totaal geen belangstelling meer en men heeft het gelaten zoals het was.

Even terug naar de nacht van 13 febr.'42. Wagon 21073 staat langs het hek van de Hudsonstraat. J.C.H stelt dan vast, dat deze wagon twee sporen moet zijn verzet.

Is dit een vergissing geweest van rangeerders of is er een complot geweest tussen de rangeerders en de dieven ?

Een vraag,die altijd onbeantwoord zal blijven !!!

En dan verschijnt er op 19 febr '42 - zes dagen na de gevangenneming van J.C.H.een geheimzinnige advertentie in het Rotterdamsch Nieuwsblad met de volgende inhoud:

Shag te koop gevraagd
K. CORDES
Hugo Molenaarstr.41 a
West 2xb

Uit mijn onderzoek blijkt,dat K.Cordes een collega was van J.C.H. Tijdens het voorarrest van J.C.H. in het bureau van de Rivierpolitie Jobsweg 6 wordt tijdens het luchten een anonieme brief op zijn bed gelegd.De juiste inhoud hiervan is mij niet bekend. Wel weet ik, dat J.C.H. er door de politie-autoriteiten van beschuldigd wordt een collega bij de zaak te betrekken.

J.C.H. schrijft op 17 augustus 1942 vanuit Rd.Luttringhausen aan zijn echtgenote :

"Ik heb de zelfde dag aan de dienstdoende wachtmeester (betrouwbaar ?) verzocht om een onderhoud met de heer majoor."

Dit onderhoud heeft nooit plaatsgevonden, omdat J.C.H.kort daarop naar de gevangenis in Remscheid-Luttringhausen,Duitsland werd overgebracht.

J.C.H. heeft in dezelfde brief het vermoeden geuit, dat de op zijn bed gevonden anonieme brief door een medegevangene is geschreven.Inkt en schrijfpapier waren vrij ter beschikking.
Handschrift-vergelijking heeft uitgewezen, dat J.C.H deze brief niet zelf heeft geschreven.

Mijn theorie is,zij het onder voorbehoud, dat het mogelijk zou kunnen zijn dat een rangeerder de anonieme brief heeft geschreven N.S.- personeel wist precies waar J.C.H. in voorarrest zat,n.l.in het gebouw van de Rivierpolitie Jobsweg 6,Rotterdam-W.
Mocht mijn theorie juist,dan moet deze rangeerder van de diefstal van de sigaretten uit de wagon op de hoogte zijn geweest.

RIOD - theorie: Deze advertentie is met medeweten van K.Cordes geplaatst om een val te zetten.Ook hier leeft de gedachte,dat het dat het NS-personeel bij de zaak betrokken is geweest.

Welke theorieen men ook verzint...: De ware toedracht zal altijd geheim blijven !!

Lijst van onbetrouwbare politie-ambtenaren door het verzet samengesteld in de jaren 1941-1942.

Alberda	Insp.v.politie		Honingerdijk	85	Rotterdam
<u>Bransz H.</u>	<u>agent</u>	<u>939</u>	<u>Nic Beetsstraat</u>	<u>39</u>	<u>Rotterdam</u>
Buunk H.J.	agent	965	Beukendaal	139	Rotterdam
Hoog H.de	agent	1208	Beatrijsstraat	60b	Rotterdam
Joolen J.D.N.	agent	1265	Insulindestraat	123	Rotterdam
Leest A.	Agent	1384	Ridderlaan	88	Rotterdam
Moelker P.	hulpagent	1456	Pretorialaan	64b	Rotterdam
Oosten J.W.	agent	1498	Pretorialaan	38	Rotterdam

Deze "politie-ambtenaren" deden wisselende diensten op het politiebureau Voorhaven-Albrechtskolk Rotterdam-W.

(Gegevens gevonden in het verzetmuseum Lekstraat 63,Amsterdam met dank aan Liesbeth van der Horst.)

Ik herinner mij, dat mijn moeder en de Hr.v.Vugt navraag hebben gedaan over de arrestatie van J.C.H.op het politiebureau aan de Voorhaven.Zij werden echter op een onvriendelijke manier te woord gestaan, zijn naar buiten gewerkt zonder iets wijzer te zijn geworden.Als een boze droom trekt dit verhaal aan mij voorbij.

Een grote tragedie is mijn vader overkomen in een tijd van verraad en wantrouwen, door een barbaars regiem in het leven geroepen. Een man,aan wie een groot onrecht is aangedaan.
Het zal voor mij altijd een raadsel blijven !!

Van Tol maakte als Paulus de Ruiter een nieuwe tekst op het
lijflied van Louis Davids, "De kleine man" (hier de couplet-
ten en de refreinen - tekst: Jac.van Tol)

De kleine man

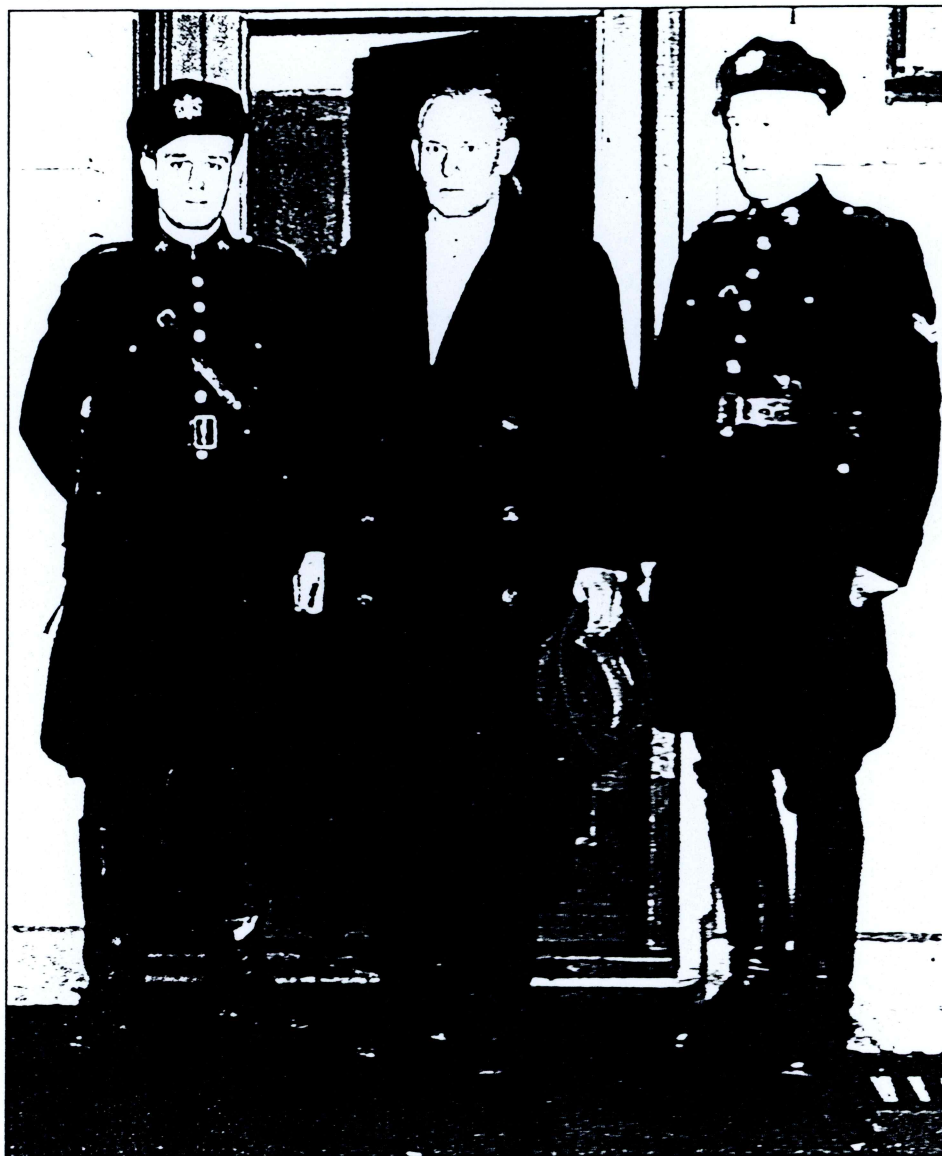
Het is op ons kleine wereldje een beetje raar gesteld
Want de ene mens neemt veel te grote happen
De een woont in een villa en de ander bij de belt
En die moet zich op z'n teentjes laten trappen
De ene slaat zijn slag, doet wat ie soms niet mag
En de andere, dat is een feit, betaalt steeds het gelag

Dat is die kleine man, die kleine burgerman
Zo'n hele kleine man met een confectiepakkie an
De man die niks verdragen kan, blijft altijd onder Jan
Zo'n hongerlijer, zenuwelijer van een kleine man.

De Jodeman

Wie had er in ons wereldje, zoo wonderlijk gesteld,
Gewoonlijk nimmer last van slechte tijden?
Wie had er altijd mazzel en wie had er altijd geld?
Van honger noch van koude iets te lijden?
Wie zat er breed op 't Plein, fijn in de zonnenschijn,
En naast hem zat zijn kalle, mèt of zonder slanke lijn?

Dat was de Jodeman, de dikke Jodeman
Een pak van honderd daalders van den kleerenmaker an.
Hoe slecht het ook een ander ging, hij raakte boven Jan,
Die uitgekookte, gaargestookte, vette Jodeman!

VOORBEELDEN VAN SAMENWERKING MET DE BEZETTER

Op 11 oktober 1945 werd Jacques van Tol gearresteerd.
Van Tol zou uiteindelijk worden veroordeeld tot drie en een
half jaar, maar een schrijffverbod kreeg hij nooit opgelegd.

Met dank aan :

Justizvollzugsanstalt Rd : Foto's en onderzoek
Hauptstaatsarchiv Dusseldorf : Documentatie J.C.Huijboom
Pfarrer Norb.Gerhards : Hulp bij onderzoek
Pastor Herrn H.Freitag : Fotodocumentatie 1942
RIOD A'dam Mw.A.v.Boxsmeer : Beschikbaar stellen archief
Uitgeverij Sythof : Inzage leggers Rott.Nwsbl.1942
Henk Bos H.I.Ambacht : Onderzoek
Jan Dubbeld Jr H.I.Ambacht ; Beschikbaar stellen dagboek J.D.
Liesbeth v.d.Horst A'dam : Gegevens politie R'dam 1942
B.F.Tunderman Pijnacker : Vertalingen
Hans Nas Amstelveen : Fotografische bijdrage
Archief N.S.Utrecht : Documentatie
Politie archief R'dam : Documentatie
Amt f. Meldewesen Koln : Documentatie
N.N.Rotterdam : Gesprekken